

Konvent o budoucnosti Evropské unie

25. února 2005 Ondřej Mátl

Návrh textu Smlouvy o Ústavě pro Evropu byl vypracován Konventem o budoucnosti Evropské unie, který byl svolán na základě Laekenské deklarace z prosince 2001. Zakládající smlouvy ES a EU byly dosud vyjednávány prostřednictvím mezivládních konferencí. O podobě textů smluv tak vyjednávali jen vládní představitelé členských států. V případě Konventu měla být učiněna změna. Vedle zástupců vlád členských, přistupujících (mezi nimi i ČR) a kandidátských států v něm zasedali i zástupci národních parlamentů těchto zemí, zástupci Evropského parlamentu, Evropské komise, Výboru regionů, Hospodářského a sociálního výboru a Evropského ombudsmana. Následně měl být výsledek jednání Konventu předložen Mezivládní konferenci.

Summit v belgickém Laekenu zadal Konventu řadu otázek k řešení. Summit jednak volal po lepším rozdělení a definování kompetencí v EU. V této oblasti položil Konventu otázky, jak může Unie dosáhnout transparentnějšího rozdělení kompetencí, zda je v Unii potřeba reorganizovat kompetence a jak zajistit, že přerozdělení kompetencí nepovede k zasahování EU do výlučných kompetencí členských zemí a regionů.

Dokument, která dostal Konvent za úkol vypracovat, měl jako druhou problematiku obsahovat návrhy na zjednodušení nástrojů EU. Zde měl Konvent odpovědět na otázky týkající se struktury legislativy v EU.

Dokument měl v třetí oblasti zajistit pro budoucnost EU více demokracie, transparentnosti a efektivnosti. I zde padly tři otázky: Jak zvýšit demokratickou legitimitu a transparentnost stávajících institucí EU? Jaká by měla být v budoucnu role národních parlamentů? Jak zvýšit efektivitu rozhodování a práce institucí v Unii o 30 členech?

Až čtvrtá oblast zájmu Konventu se měla podle zadání Rady týkat cesty k „ústavě pro evropské občany“. Ta měla znamenat zejména zjednodušení čtyř smluv, kterými se EU nyní řídí. Konvent měl vybrat, která ze čtyř navržených variant povede nejlépe k cíli, tedy zjednodušení smluv. Navrženými možnostmi bylo zjednodušení Smluv bez změny jejich obsahu, možnost reorganizace Smluv, možnost začlenění Charty základních práv do Smluv a vytvoření ústavy EU.

Konvent na základě mandátu summitu EU z belgického Laekenu v prosinci 2001 působil od 28. 2. 2002 do 10. 7. 2003.

Česká republika měla jako nově přistupující stát právo vyslat tři zástupce a tři jejich náhradníky. Hlasy byly rozděleny mezi vládu a obě komory parlamentu. Vládu zastupoval nejprve ministr zahraničí Jan Kavan z ČSSD, po změně vlády ho v říjnu 2002 nahradil Jan Kohout, státní tajemník pro evropské záležitosti, 1. náměstek ministra zahraničí a rovněž člen ČSSD. Jan Kohout byl do roku 2002 Kavanovým náhradníkem. V lednu 2003 byla proto novou náhradnicí jmenována Lenka Rovná, docentka FSV UK.

Tehdejší politice vévodily v České republice tři politické bloky. Z tohoto důvodu byly parlamentní mandáty rozděleny mezi ODS, jejíž zástupci měli být vybráni v PS, a tehdejší Čtyřkoalici (zástupci Senátu). Sněmovnu a ODS tak reprezentoval místopředseda zahraničního výboru Jan Zahradil, kterého měl zastupovat místopředseda Výboru pro evropskou integraci Petr Nečas.

V Senátu byl jako „čtyřkoaličník“ vybrán senátor zvolený za US-DEU Josef Zieleniec. Jeho náhradníkem se stal senátor František Kroupa z KDU-ČSL.

Konvent, jehož činnost byla od počátku velmi ovlivněna federalistickým předsednictvem, se rozhodl řešit vlastně jen čtvrtou otázku - zjednodušení smluv - a v jejím rámci se přiklonil k poslední variantě, kterou bylo vypracování evropské ústavy. I proto finální návrh Konventu v červnu 2003 nepodepsal jeden z českých zástupců Jan Zahradil.